

Xcèntric

dijous 5 DE FEBRER 20.30

INDEPENDENTS ENTRE GRATACELS

Jim Jarmusch Bette Gordon

Una generació de cineastes, molt identificats i vinculats a l'escena musical de Nova York, va sorgir amb força partir de 1977, coincidint també amb el moment àlgid de la ideologia punk. Van deixar un grapat de pel·lícules inclassificables, lliures, en les que van desmuntar la narrativa clàssica i van demostrar que es podia fer cinema completament d'esquena a Hollywood. El seu concepte d'independència no era tan sols financer; era una forma d'entendre el cinema. Jim Jarmusch és l'únic que va transcendir internacionalment, però aquell moviment, la *new wave* cinematogràfica, va donar més noms i títols essencials.

Jim Jarmusch, Bette Gordon
El primer llargmetratge de Jim Jarmusch ens explica la història d'un noi punk que admira a Charlie Parker i se'n vol anar de Nova York. El primer migmetratge de Bette Gordon narra les experiències d'una fotògrafa que té un desig oposat, ja que ella viatja des de Chicago fins a la ciutat dels gratacels, plenament dominada per la iconografia punk. Son dos exponents perfectes de la forma de fer cinema (en plantejament, producció i narrativa) dels independents novaiorquesos.

Jim Jarmusch / Bette Gordon
Molt més que un cinema "punk"

Cinema de solitud, cinema del desarrelament, imatges minimalistes sobre el buit quotidià, sobre aquells personatges que volen deixar una gran ciutat, Nova York, i els que arriben esperançats al mateix paisatge vertical de gratacels. Jarmusch i Gordon van participar d'aquella *new wave* cinematogràfica que, tot i que no constituïa un moviment homogeni i calculat, van donar la sensació de treballar plegats en una línia d'independència econòmica i creativa idèntica. Encetem aquesta mostra amb el primer llargmetratge de Jarmusch, una ficció alimentada per les pròpies experiències del seu actor protagonista, el jove Chris Parker, addicte al club CBGB's, la música de Charlie Parker i les paraules de Lautréamont, i el primer migmetratge de Gordon, un doble viatge, interior i de desplaçament físic, definit en una ocasió com un exorcisme feminista "punk".

Quim Casas

.....1a Part:.....

Permanent Vacation, 1980, 77' 16 mm, VOSE
Direcció, producció, guió i muntatge: Jim Jarmusch.
Fotografia: James A. Lebovitz (Color DuArt, 16 mm). Càmera: Tom DiCillo. Música: John Lurie i Jim Jarmusch. Intèrprets: Chris Parker (Aloysius Parker), Leila Gastil (Leila), Marie Duval (noia portorriquenya), Ruth Bolton (mare), John Lurie (saxofonista), Eric Mitchell (comprador de cotxes), Sara Driver (infermera).

Jarmusch parla del seu film:

Permanent Vacation hauria d'haver estat el meu film de fi d'estudis a l'escola de cinema, però finalment, no vaig obtenir el diploma per manca de mitjans financers. Vaig haver d'emprar els diners destinats als meus estudis per acabar la pel·lícula (...)

No em sembla un film identificable a una època concreta, a una tendència, a la *new wave*, a una moda... volia evitar tot això i, des del principi, mirar de no utilitzar música rock a la pel·lícula. Crec que vaig progressant, però les idees que hi ha a *Permanent Vacation* encara són molt importats per a mi (...)

A l'escola de cinema ens ensenyaven una manera de filmar molt comercial, la utilització de diferents plans, etc. *Permanent Vacation* ha estat, particularment, una reacció contra allò que m'havien ensenyat.

"Un pont entre New York et l'Europe. Entretien avec Jim Jarmusch", per Yann Lardeau, *Cahiers du Cinéma*, 366, desembre de 1984.

Jo estava en una escola de cinema, treballava amb Nicholas Ray i... Vaig conèixer en Nick el 1978, ell va morir el 1979. Vaig decidir fer la pel·lícula per a Chris Parker (l'actor-personatge). Vaig agafar tres elements: la seva vida i el que

sentia de la seva vida en la meua, la influència d'en Nick, que va ser molt gran per a mi, no tant pel seu punt de vista estètic com pel seu sentit de la integritat personal: fer una pel·lícula com tu creus que l'has de fer i oblidar segons com, al públic (...) Chris Parker i jo volíem fer una pel·lícula sobre el fet de ser jove, sobre el que significa avui això, a Nova York. I sota la influència d'en Nick, vàrem mirar de fer la pel·lícula sobre aquest esperit de joventut, de marginalitat, sobre els que viuen permanentment al límit de les coses en una societat com la nostra. I la tercera cosa que em va dur a fer *Permanent Vacation* va ser una pel·lícula d'Amos Poe, *The Foreigner*. Quan la vaig veure per primer cop vaig entendre que es podia fer cinema amb pocs diners (...)

Vaig escriure un guió, però quan filmàvem en vaig escriure un altre. Vaig escriure notes pels diàlegs i coses així. Només tenia escrites abans totes les veus en off, era el més elaborat. Però no m'agrada ni fer dibuixos ni tenir un *story board*. Mai porto el guió al rodatge. És una cosa que també vaig aprendre d'en Nick. Si tens una idea definida d'una seqüència, només una, els detalls vindran per si sols. Perquè si et deixes endur pels detalls ho passes tot. Quan films has d'estar receptiu a tot el que pot passar en aquest instant, si no, tot resulta mort (...) *A Stranger Than Paradise* hi ha un intercanvi d'emocions entre els tres personatges. *A Permanent Vacation* no. Sembla que ningú influeixi a en Chris. Si vull fer les coses més bé, crec que he de treballar en aquest sentit, perquè les coses es presentin d'una forma més veraç. Els personatges de *Stranger Than Paradise* són, bé, són "gent de carn i ossos". Per a mi és indispensable crear un món, sense utilitzar estereotips, perquè la gent pugui creure en allò que veu (...) Jo, personalment, voldria continuar essent independent, fer aquest tipus de cinema. Però sense negar-me a dirigir pel·lícules en 35 mm; potser amb una mica més de pressupost i una o dues persones més a l'equip, però això i prou.

"Huérfanos de Nicholas Ray. Una entrevista con Jim Jarmusch", per Felipe Vega, *Casablanca*, 26, febrer de 1983.

Chris Parker era un noi que em vaig trobar al carrer i es va convertir en amic meu. Ell tenia 14 anys quan el vaig conèixer, i cada nit anàvem al CBGB's. Era a finals dels setanta. Chris Parker era realment un tipus enraonador i coneixia a Hilly Chrystal, el propietari del CBGB's. Ell entrava i després anava a la porta del darrera, per on entraven l'equipament dels músics, i em feia passar. Perquè no teníem diners per pagar l'entrada, no pas cada nit. Ell estava interessat en moltes menes de música, particularment el "be bop" i el "punk rock". Aleshores semblava una combinació estranya. Crec que ara té molt més sentit.

"Regis Filmmaker's Dialogue: Jim Jarmusch", per Jonathan Rosenbaum, a "*Jim Jarmusch Interviews*", University Press of Mississippi, Jackson, 2001.

Per a més informació: www.cccb.org/xcentric

PROPERA SESSIÓ: 8_02_04

RESCRITS: (Auto)retrats: Cavalier / Garrel

Texts sobre la pel·lícula:

Permanent Vacation és, amb tota probabilitat, la millor de les pel·lícules que han aparegut fins ara de l'última avantguarda del Lower Manhattan i una de les revelacions més clares d'un cineasta important que han tingut lloc en els dos darrers anys. En front de la majoria de les produccions d'aquesta nova tendència de Nova York —en la que el retorn al cinema narratiu està acompanyat de referències permanents al cinema de gèneres, especialment la sèrie negra i el melodrama, però contemplats des de la seva exageració irònica mitjançant una concepció que té certs punts en comú amb el cinema independent dels 60, Warhol, Paul Morrissey i John Waters especialment—, *Permanent Vacation* opta per una posició realista.

José Ignacio Fernández Bourgón: “*Vacaciones permanentes*”, *Casablanca*, 12, desembre de 1981.

No hi ha res per explicar a *Permanent Vacation*, no hi ha res per explicar de *Permanent Vacation*, ja que és un film fet sobre la durada i no la cronologia; és qüestió de deixar-se anar, de deixar-se emportar sobre la superfície llisa i esbalaïdorament immòbil del film, com si cada instant estigués fet per durar eternament, sense interrompre's mai (...) *Permanent Vacation* és una posada en escena de la desconexió admirable, rarament s'ha produït una imatge tan exacte, tan precisa, la d'una desconexió dolça, generalitzada, constant, progressiva i multiforme, sense agressivitat, com la melodia lenta i majestuosa d'una línia de fuga.

Yann Lardeau: “*Connexions douces*”, *Cahiers du Cinéma*, 359, maig de 1984.

La banda sonora escrita per Jarmusch mateix i per John Lurie no pateix l'aspror visual del film. La utilització de la percussió i del saxofon barrejats amb sirenes d'ambulància, campanes i lladrucs crea una atmosfera sonora irreal que evoca amb eficàcia la ciutat fantasma per la qual vagareja en Chris. A més, les variacions que Lurie improvisa sobre el conegut tema “Somewhere Over The Rainbow”, incorporades al darrer pla-seqüència de l'illa de Manhattan vista des del vaixell, insisteixen en la revisió del somni americà que *Permanent Vacation* anava insinuant des del seu començament.

Breixo Viejo: “*Jim Jarmusch y el sueño de los justos*”, Ediciones JC, Madrid, 2001.

El nom del protagonista, Aloysius Christopher Parker, fa referència, d'una banda, a Charlie Parker i, de l'altra, a Aloysius Bertrand, poeta francès “maleït” que va viure al segle XIX i que va ser successivament apreciat per Baudelaire, Mallarmé i Breton pel caràcter viu i musical dels seus textos.

Umberto Mosca: “*Jim Jarmusch*”, *I Castoro Cinema*, Milán, 2000.

JIM JARMUSCH
Akron, Ohio, 22 de gener de 1953

Llargmetratges

Permanent Vacation (Vacaciones permanentes, 1980)
Stranger Than Paradise (Extraños en el paraíso, 1984)
Down by Law (Bajo el peso de la ley, 1986)
Mystery Train (Mystery Train, 1989)
Night On Earth (Noche en la Tierra, 1991)
Dead Man (Dead Man, 1995)
Year of the Horse (Year of the Horse, 1997)
Ghost Dog: The Way of the Samurai (Ghost Dog: El camino del samurái, 1999)

Curtmetratges

Coffee and Cigarettes (Café y cigarrillos, 1986)
Coffee and Cigarettes- Memphis Version (1989)
Coffee and Cigarettes- Somewhere in California (1993)
Int. Trailer. Night (episodi de Ten Minutes Older. The Trumpet, 2002)

.....2a Part:.....

Empty Suitcases, 1980, 49', 16 mm

Direcció, guió, fotografia i muntatge: Bette Gordon.
Producció: The Jerome Foundation. Guió addicional: Karin Kay. Color, 16 mm. Intèrprets: Rosemary Hockschild, Ron Vawter, Vivienne Dick, Nan Goldin, Janica Yoder.

Empty Suitcases és un intent d'investigació sobre la narrativa, d'analitzar els mecanismes en els que es basa habitualment, però, tot i això, explicar, encara que sigui fragmentàriament, i de forma oberta, una història (...) Bette Gordon, que havia treballat prèviament amb James Benning, mostra en el seu film concomitàncies, lògiques, amb l'obra d'aquest autor i amb la d'altres, com Yvonne Rainer, situats a l'avantguarda narrativa postestructural, el que ha estat definit com “The New Talkie”. Un altre element destacat es la utilització de les imatges i colors que pertanyen a la iconografia “punk” (...) És una narració fragmentada, plena d'el·lipsis, carències, actes incomplets i repeticions (...) S'hi parla sobre la violència política, hi ha una explicació tècnica sobre la manera de construir una bomba, al·lusions als “Weathermen” (un grup radical preparat per a la guerrilla urbana que va tenir certa ressonància als Estats Units als anys setanta), i s'hi parla també de la situació de la dona, tema central del film. José Ignacio Fernández Bourgón: “*Cine independiente americano: una introducción*”, Semana Internacional de Cine de Valladolid, 1982.

BETTE GORDON

Nova York, 22 de juny de 1950
Estudia cinema a la Universitat de Wisconsin. Torna a Nova York als inicis dels setanta i comença a realitzar films experimentals i feministes amb el seu marit, el cineasta i matemàtic James Benning. Participa de la *new wave* amb el seu primer migmetratge, *Empty Suitcases*, i el llarg *Variety*, sobre una escriptora sense sort que es guanya la vida com a taquillera d'un cinema “porno”, en el que col·laboren John Lurie i Tom DiCillo. Ha impartit l'ensenyament cinematogràfic al col·lectiu Living Cinema. Durant l'última dècada ha realitzat films de terror i suspens més aviat de supervivència.

Curts i migmetratges

Michigan Avenue (1973; amb James Benning). 94 (1974; amb Benning).
The United States of America (1975; amb Benning). Noyes (1976). Still Life (1977). An Algorithm (1977). Exchanges (1978). Anybody's Woman (1979). Empty Suitcases (1980).

Llargmetratges

Variety (1985). Monster-Jar/The Farmer's Daughter (1989). Monster-Reaper/Desirable Alien (1991). Luminous Motion (1998)